

Тосхлтин йовудиг чанъгъахми

Коммунистическ партъ боли Советск правительств мана танъгъчин эл-д-д хурдар ъскдж босххд агъу ик тавна. Ниди джит капиталъ тосхлт кехд 73 сай арслнь ъгси болхла, эн джил 280 сай арслнь гаргъв. Онц оньг нүүджд ирджăх ърк-бўлмўдиг бāадг герар теткхд ъгдджāнā.

Мана танъгъчд эн джил Элстд болн района центрмўдт коммунальн гермўд тосххд, бас тер мет, амти бāадг гермўд совхозмудар, пред-приятъсар, учрежденьсар бāрхд 40 шаху сай арслнь мōньгн гаргъгдхми. Школмуд, больницс, культурин Гермўд, бичкдўдин учрежденьс тосхлгънд гаргъх гару бас ъсджāнā. Зуг совхозмудар производствени гермўд тосххд 55 сай арслнь гаргъхми.

Деер келгдснāс хāлāхлā, тосхлтин кōдлмш мана танъгъчд олн мнāн кўн кўч-кōлсāн ъгч йовх, мнāн кўцāх даалгъврта тōрмўдин негнь. Болв тосхлтин зураг кўцāлгънд ик дуту-дунд гарад, хашнъгар йовдж йовхнь ўзгдджāнā.

Танъгъчд тосхлтин кōдлмшин икнъкинъ кеджāх Хальмг тосхлтин трестар эн джилā 5 сарин зура зугл 30 шаху процент кўцāгддж. Элст балгъснд ик тосхлт делгрджāнā, болв кōдлмшин йовуднь йир хашнъ. Тосхлтин негдгч управлень зурагъан — 21 процент, хойрдгч управлень — 64 процент кўцāв.

Тосхлтин организацсин гардачир, тосхлтин материал хāтāр болсар кōдлмш хашнъ йовна гидж герчл-джāцжāнā. Иим йовдл бāāхнь чик. Болв тосхлтин кōдлмш сул болдгин учрнь ганцхн терўнд бāāхш. Энўг одахн балгъсна тосхлтар кесн рейд ўзўлв.

Тосхлтд тосхачирин кўч-кōлсинъ чикār, сāāнār бўрдāлгънд килмдж тасрлтан уга эс тāвгддж бāāхинъ олн ўлгўр ўзўлнā. Тосхлт болгънд йовх улс кōдлмшин наряд ъдр болгън авх зōвтā, кесн кōдлмшин дигинъ, ўн-шанъгинъ медх зōвтā болджана. Болв иим йовдл Элстд тосхгдджах школин, гостиницин, пāтр-мўдин гермўдт ўзгдджāхш.

Кōдлмшин йовудиг тосхлт болгънд ър болгън зурагъинъ кўцāхд оньг бāад, техникеск гардвр кедж, олн тосхачирин кўч-кōлсинъ бўрдāхлā, тегād оч хурддулдж болхми. Балгъсна тосхлтин управленьсин гардачир болхла энўгāн ик тату-гъар кўцāнā. Тегād чигн тосхачирин социалистическ дōрдāн сул, эдн дунд цāлгъврин кōдлмш данъгин тасрхан угагъар кегдджāхш.

Эн джилин тосхлтин зураг эркāн уга кўцāхин тōлā. тосхлтин бāārн материал кедж гаргългънд йилгъў оньг тусх зōвтā. Болв, Хальмг тосхлтин трестин КПН-н кōдлмш ода чигн йоста кевār делгрād уга. Тоосх кедж гаргългъна зура тōрўц

кўцāгдджāхш, тоосхин заводт, раст-ворн узелд болн нань чигн цехст диг-даран уга, производствени кōдлмштинъ техникеск болн бўрдāмджин гардвр ик сул.

Балгъсна тосхлтд, нам эн мет талин газрт чигн, кōдлмшт механи-зац озлгънд оньг тусхш. Гостиниц тосхлгънд, ўлгўрлхд, растворме-шалк, шахтоподъемник бāāнā, болн эдн олзлгдхш, кōдлмш зуг гарин чидлār кегднā. Иим ўлгўр КПН-д, балгъсна нань чигн тосхлт болгънд ўздж болхми.

Тосхлтин кōдлмш кўцвртāгъār уралан йовхиг тосхачир кўчлдж йилгъхми. Эдн шўлтнъгъў кōдлхиг теткх, партийн, профсоюзн болн комсомольск организацсин, цуг гар-дачирин керг. Болв кесг тосхлте усн, шалдар, дотл, нань чигн керг-тā тоотар цагланъ эс теткгдг учрар кōдлмшт ик торвр гарна, кōдлмш-чир хара часан, ъдрāн ўрāцхāнā. Эн тоотиг гардачир, прораб, десятник, бригадир улс учртан авхш, тегād зуугъад, минъгъад кōдлмшин час олз угагъар ўрдгнь лавта ил.

Тосхачирин ъмн тāвгдджāх нег ик тōр — тосхлитиг хурдар сāāнār кесн деерāн, килврār кех тōр. Эн тōлāд тосхлтин кōдлмшин чинринъ ясрулхми, тосхлтин материал арвлхми. Эн неквр эс кўцджāхинъ ўзўл-джāх ўлгўр олн бāāхинъ холд хāггāд керго, тосхлт болгънд тоосх, чолун, дотл ўрād-тарад бāādгнь йир ик. Кесн кōдлмш му болсн тōлāд, давтад кедг йовдл чигн гарна. Иигād госу-дарствени мōньгн, тосхлтин мате-риал салькнд хайгдад бāадг — ик буру йовдл болджана.

Тосхлтд ъмн нўўрт йовдж кōдлдж йовх улс цōн биш бāāнā, эднā эв-аргъар тосхлтин кōдлмшт кўцвр бār-гдджāхнь лавта. Болв эднā кōдлм-шин дамшлтинъ тархалгън сулар кегднā.

Мана танъгъчд Хальмгин тосхлтин трест гарв, тосхлтин управленьсин тонъ ниднкāсн олн болв, тосхачирин зерглāн ъсв. Тер бийнь тосхлт танъгъчар бўклдāн, нег ўлў балгъсар ик сулар кегддж йовна. Иим йовдл — трест муугъар кōдлджāхин аш, тосхлитиг йоста кевār гар-дхин орчд энўнā кōдлāчир ода кўртл орм-бāārāн олджанавдн, бўрдджāнāвдн гигъад тосхлитиг эзн угагъар ўлдāджāнā. Трестин гардачирас ода йоста даалгъврта, дāāч кōдлмш, тосхлтин йовудиг даруд хўврāдж, хур-дар уралан йовулхиг некх кергтā.

Тосхлтин зураг бўклднь кўцāдж, партин болн правительствин танъ-гъчд дōнъгāн кўргдж гаргъджах олн сай арслнь мōньгиг кўцднъ олзлдж чадхд зуг мана ухан-седкл тусх зōвтā.